

Ideewinkel 20 jaar

Interview met Peter Engbers, bestuurslid vanaf 2013 en voorzitter van 2015 tot 2024

Op 15 maart 2025 bestond de Ideewinkel 20 jaar. Bij het 15 jarige jubileum zijn Margje Vlasveld, Anne Marie van Dam en Marijke Deurloo over de eerste 10 jaar geïnterviewd. Maar hoe is het de Ideewinkel in de 10 jaar daarna gegaan? Wie kan dat beter vertellen dan Peter Engbers, voorzitter van 2015 tot 2024 en vanaf 2013 al bestuurslid. Wat was zijn drive? In welke context opereerde de Ideewinkel? En wat werd de ingeslagen koers van de Ideewinkel? Hoe kijkt hij op deze periode terug? En wat doet hij nu?

Interviewer: Anneke van Rossum, september 2025

Laten we beginnen met Peter als persoon. Waar komt jouw interesse in duurzaamheid vandaan? Wat is jouw specialiteit? Hoe heb je die ingezet voor je tijd bij de Ideewinkel?

Ik ben natuurkundig ingenieur qua opleiding, maar het fenomenologische aspect van alles wat met de aarde te maken heeft, had meer mijn natuurlijke belangstelling: wat er in het de aarde zit, haar geschiedenis van miljoenen jaren, de evolutie, soorten die komen en gaan. En hoe de mensheid zich daarin verhoudt. Ook beschavingen komen en gaan, denk aan bijvoorbeeld de Grieken, Romeinen, het Paas eiland. Door mijn werk in het buitenland (Nigeria, Borneo, Nieuw Zeeland, Oman en later weer in Borneo, elk periodes van 4 tot 5 jaar) kreeg ik de kans om deze interesse in de praktijk om te zetten. Ik heb veel gemodelleerd, dat wil zeggen scenario's gemaakt over de ontwikkeling van de aarde, het klimaat in die gebieden. Data over de geschiedenis van de aarde vertellen heel veel. Samen met het invoeren van variaties aan de hand van aannames maak je deze scenario's. Niets is in de toekomst zeker, je kunt wel duiden, zoals de versnelde klimaatopwarming en de gevolgen hiervan door de hogere CO-2 uitstoot van de mens met zijn te grote voetafdruk. Als mensheid staan wij voor een grote uitdaging om deze uitstoot beter te beheersen en ook om op het gebied van ons gebruik

van andere grondstoffen binnen de planetaire grenzen te blijven. Daar zet ik mij graag voor in. De aarde zal het wel overleven. Dat heeft de geschiedenis laten zien. De mensheid daarentegen, tjàààà Het is alleen de vraag hoe lang. Over miljoenen jaren houdt de zon ook op met branden *Hoe ben jij na al die jaren in het buitenland bij de Ideewinkel terecht gekomen?*

In feite begon het al in Borneo. Ik heb daar met mijn gezin in totaal 8 jaar gewoond. Het is geweldig om in het gebied waar je werkt ook te wonen. Je leert het systeem kennen en de lokale mensen. Daar hebben Jacqueline, mijn vrouw, en ik via het grote Hart van Borneo project heel veel gedaan aan de bescherming van het regenwoud. Wij brachten hele weekenden door in het regenwoud, werkten samen met lokale mensen en voerden overleg met ministers. We organiseerden biodiversiteit expedities, hebben deze gedocumenteerd en op de website gezet. Hierdoor geïnspireerd hebben wij, toen wij in 2011 in Leiden kwamen wonen, ons warm gemaakt om recreatieve fiets- en wandelpaden te realiseren direct langs de Kagerplassen. Via, via, kwam ik in contact met het Groen Ideecafé en daar hebben wij in 2013 een avond over dit onderwerp georganiseerd. Snel daarna werd ik gevraagd om in het bestuur van de Ideewinkel te komen en na het vertrek van Peter van Helsdingen ben ik in 2015 als voorzitter toegetreden.

Wat motiveert jou om lokaal te werken?

Alles heeft een duurzaamheidsaspect. Iedereen heeft een voetprint. Als wij erin slagen om met ons verbruik uiteindelijk binnen de planetaire grenzen te blijven, dan hebben wij de mogelijkheid om niet alleen nu, maar ook voor volgende generaties een comfortabel, veilig en gezond leven te creëren. Dat geldt op ieder niveau en dus ook lokaal. Iedereen kan lokaal zijn steentje bijdragen. Alles bij elkaar heeft dat zeker effect en kan het een beweging in gang zetten.

Toen jij bij de Ideewinkel kwam bestond deze 10 jaar. Wat trof jij toen aan? Wat wilde je bereiken? In welke bestuurlijke context moest dat worden uitgevoerd?

De Ideewinkel bestond toen – naast het bestuur – uit het Groene Ideecafé en de biodiversiteitstuin Vrij Groen. Het was dus heel klein van opzet gerund door vrijwilligers. Het activistische karakter was minder nodig, omdat de gemeente inmiddels veel aan duurzaam beleid had opgepakt. Er kwamen daar aparte afdelingen voor groen, circulaire economie, de energietransitie. Er werden meerdere stadsbiologen aangetrokken. Ook popten er regelmatig nieuwe algemeen brede duurzaamheidsinitiatieven op, zoals Stichting 2030 in het kader van Leiden Global Goals in 2020 en onlangs het Leiden Netwerk Sneller Duurzaam. Daar moe(s)ten wij ons op de één of andere manier mee zien te verhouden. Alle initiatieven juichen wij toe. Wat wel blijkt is, dat er altijd één iemand moet zijn, die er volledig voor gaat, een trekker dus. Ook heb ik aan den lijve ondervonden dat je wel met steun van de gemeente fantastische ideeën kunt hebben, maar als de mensen die er direct mee te maken krijgen, het niet willen, dat de zaak dan doodbloedt. Ons project voor recreatieve wandel- en fietspaden rond de Kaagerplassen is bijvoorbeeld gedeeltelijk gerealiseerd. De knooppunten liggen er, het pad door de Boterhuispolder is er gekomen, maar niet – wat wij eigenlijk wilden - de paden direct langs de oevers van de Kagerplassen. De direct omwonenden hielden dit tegen, omdat zij in het verleden hier negatieve ervaringen in hadden opgedaan. In ons eigen project heb ik geleerd wat weerstand is.

Ik had graag de richting in willen slaan naar de realisatie van een duurzaamheidscentrum, een professionele fysieke locatie, waar alles is gecentraliseerd qua informatie en aansturing. Maar naar

onzelf kijkend was dit niet realistisch. Ik heb al snel een brainstormsessie georganiseerd, waarin ik 5 verschillende scenario's presenteerde. Van het scenario Ideewinkel met alleen het Groene Ideecafé naar het scenario waarin wij ook nieuwe initiatieven onder onze hoede nemen (scenario 2), naar het scenario van het zijn van een vrijwillige of wel professionele aanjager van nieuwe initiatieven en tenslotte het zijn van een duurzaamheidscentrum. Wij hebben gekozen voor scenario 2. Met geld van Fonds1818 hebben wij hier onze communicatie op aangepast. Ontdek natuur in je buurt, Filosofie van de Duurzaamheid, het voedselbos Okkerheide zijn projecten die wij op deze manier hebben kunnen ondersteunen.

We hebben een aantal keer van deze brainstormsessies gehouden, waarbij de uitkomsten varieerden naar geen nieuwe projecten meer en tenslotte naar een scherpere omschrijving aan welke voorwaarden projecten moesten voldoen om onder onze hoede te komen. Binnen die laatste omschrijving heeft het Platform Leidse Parken een jaar lang binnen de Ideewinkel uit kunnen zoeken hoe zij hun organisatie wilden vormgeven.

Je hebt op 1 februari 2024 jouw voorzitterschap aan Anne Marie van Dam overgedragen. Dat betekent dat je bijna 9 jaar voorzitter bent geweest. Als je op deze periode terug kijkt, waar ben je trots op?

Sowieso, dat wij als team (bestuur en projectleiders) prettig hebben samengewerkt. Mijn pragmatische aanpak (wat is haalbaar, wat past bij ons, wat kunnen wij doen?) is altijd goed ontvangen. Mijn trots is ook het Ideecafé, dat geeft de Ideewinkel bestaansrecht. Het is onze basis. De Ideecafés kennen prachtige bijeenkomsten, soms geeft het de aanzet voor de verdere doorstart van daar gepresenteerde nieuwe initiatieven. Daarnaast is het ook fantastisch om te zien hoe Vrij Groen en het voedselbos Okkerheide onder de paraplu van de Ideewinkel tot vruchtbare groene gemeenschappen hebben kunnen uitgroeien.

Heb je nog tips?

Zorg voor meer PR en een 'after care' van een Ideecafé-bijeenkomst en kijk of je ook publiek kunt bereiken die niet al met duurzaamheid bezig is. Maar ja, dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Persoonlijk vind ik het jammer dat het Ideecafé niet meer zo het karakter heeft van een platform waar mensen met nieuwe ideeën medestanders kunnen werven. Maar nogmaals ik vind het fantastisch werk wat het team daar verricht!

Duurzaam Leiden komt jou nog steeds tegen. Als wat en waarin is dat? Wat brengt dit Leiden en wat brengt dat jou?

Met Jacqueline doe ik soms samen monitoringprojecten op het gebied van de biodiversiteit. Vanuit mijn professionele achtergrond ligt mijn grote drive bij de energietransitie. Ik ben bestuurslid en energiecoach bij Duurzame Energie Merenwijk en na mijn vertrek bij de Ideewinkel ook bestuurslid van de Coöperatie Energiek Leiden. Deze organisatie wordt ondersteund door de gemeente en kijkt breed naar de energietransitie voor heel Leiden. Er is een continue samenspel tussen gemeente, organisaties, en burgers. In de Merenwijk zijn we bezig met het Wijkuitvoeringsplan dat uitzoekt hoe we kunnen overstappen op schone energie. Het is een zeer intensief project, er gebeurt wat. Burgers hebben er direct belang bij. Als je daar een bijeenkomst organiseert, tssjaaaaa dan staan er rijen mensen buiten te wachten

Sinds kort ben ik ook vrijwilliger bij PUM, het vrijwilligersuitzendbureau (gefinancierd door BUZA) dat experts uitzendt naar het buitenland ter ondersteuning van het MKB daar. Als alles doorgaat word ik in december voor een aantal weken als energie expert uitgezonden naar Columbia.

Terug naar je roots dus, het onderdeel uitmaken van de woon-leefgemeenschap daar?

Nee, 3 weken zijn geen jaren. Wel maak je kennis met een andere manier van werken, dat is heel boeiend. Het vraagt een andere manier van samenwerking. In Nederland wordt alles al gedaan, is alles al gemonitord, heel gedetailleerd vastgelegd. In het buitenland kun je veel meer bijdragen, het brengt wel verplichtingen met zich mee, maar je kunt heel veel zelf plannen.

Jij hebt mij in oktober 2019 als secretaresse in het bestuur geworven. Ik kijk terug op een zeer prettige samenwerking. Als volkomen nieuweling op het gebied van (lokale) duurzaamheid kon jij voor mij veel (noodzakelijke) ontwikkelingen duiden en relativeren. Wat mij opviel was jouw optimisme. Heb je die nog steeds?

De geschiedenis laat zien dat er voor de mensheid drie grote risico's bestaan: oorlog, ziektes en natuur rampen (denk bijvoorbeeld aan een grote vulkaan uitbarsting, ecosysteem vernieling, klimaatverandering). Er is een samenspel gaande van wat de bevolking gebruikt van de aanwezige bronnen en grondstoffen en wat dit doet met de omgeving: lucht, bodem, water, klimaat. Zijn footprint dus. In dat samenspel zit een uitdaging. Kan de mensheid dit binnen de perken houden en daarmee zijn voortbestaan? Evolutie is sowieso een natuurlijk proces. De mensheid zal ooit plaats maken voor iets anders. Dit grote proces relativeert. Er zijn heel veel ontwikkelingen, maar als wij met zijn allen eraan werken om duurzaam te zijn, te leven, dan kunnen wij een aantal aspecten, zoals een epidemie en klimaatverandering beter beheersen. Door er zelf mee bezig te zijn en te zien dat er ook nog een hele hoop andere mensen zijn die dat doen, blijf je de hoop houden dat het daarmee voor langere tijd goed gaat.

Je hebt je ooit eens laten ontvallen, dat jij juist blij bent met jouw kinderen op de wereld. Dat zij weer nieuwe krachten brengen. We kunnen dit interview eindigen met een oproep aan de jeugd.

Ja, daar heb ik hoop op. Door meer te willen begrijpen en beter op te lossen kunnen zij nieuwe inzichten en bijdragen leveren. Wees niet fatalistisch. Iedereen gaat dood. De natuur werkt nu éénmaal zo. Het is heel belangrijk om het ecologische en evaluatieproces te begrijpen. Ieder soort probeert als soort te overleven. De mensheid doet een deel goeie en een deel geen goeie dingen. Laten we hopen dat de goeie zegevieren. Als wij beter voor de aarde gaan zorgen, dan creëren wij een gezonder leven voor ons nu, maar ook voor komende generaties. Dat willen wij tenslotte toch allemaal!